

Rolnummer : 24
Arrest nr. 10 van 30 januari 1986

In zake : het beroep van de Executieve van de Franse Gemeenschap van 10 september 1985 tot vernietiging van het decreet van 19 juli 1973 van de Nederlandse Cultuurgemeenschap "tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen".

Het Arbitragehof, samengesteld uit

de heren E. GUTT en J. DELVA, voorzitters, de heren W. CALEWAERT, J. SAROT, mevrouw I. PETRY, de heren J. WATHELET, D. ANDRE, F. DEBAEDTS, L. DE GREVE, K. BLANCKAERT, L.P. SUETENS en M. MELCHIOR, rechters en de heer H. VAN DER ZWALMEN, griffier,

onder voorzitterschap van de heer E. GUTT,

heeft het volgende arrest gewezen :

I. Onderwerp van de vordering

Bij verzoekschrift van 10 september 1985 vordert de Executieve van de Franse Gemeenschap de vernietiging van het decreet van 19 juli 1973 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap "tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen".

II. De rechtspleging

Bij beschikking van 11 september 1985 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 46, § 1, 48 en 49 van de organieke wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof.

Bij beschikking van 20 september 1985 heeft de voorzitter in functie de zaak aan het Hof in voltallige zitting voorgelegd.

De griffier van het Hof heeft in het Belgisch Staatsblad van 17 september 1985 het in artikel 58 van de organieke wet van 28 juni 1983 voorgeschreven bericht in het Nederlands, het Frans en het Duits laten bekendmaken. De kennisgevingen voorgeschreven bij de artikelen 59, § 2, 61 en 113 van de organieke wet van 28 juni 1983 werden bij ter post aangetekende brief gedaan op 16 september 1985. De ontvangstmeldingen zijn gedateerd op 17, 18, 19 en 20 september 1985.

Op 3 oktober 1985 heeft de Vlaamse Executieve een memorie ingediend.

Op 17 oktober 1985 heeft de Waalse Gewestexecutieve een memorie ingediend.

Bij beschikking van 30 oktober 1985 heeft het Hof beslist dat de zaak in staat van wijzen is en heeft het de rechtsdag vastgesteld op 20 november 1985.

Deze beschikking is op 31 oktober 1985 bij ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de in de artikelen 59, § 2, en 113 van de organieke wet van 28 juni 1983 genoemde overheden. De ontvangstmeldingen zijn gedateerd op 4 en 5 november 1985. De advocaten van die overheden zijn op 31 oktober 1985 van de datum van de rechtsdag in kennis gesteld. De ontvangstmeldingen zijn gedateerd op 4 en 5 november 1985. De in art. 61 van de organieke wet van 28 juni 1983 genoemde partijen en hun advocaten zijn op 31 oktober 1985 van de datum van de rechtsdag in kennis gesteld.

Ter terechtzitting van 20 november 1985 heeft het Hof, op verzoek van de raadslieden van de Franse Gemeenschapsexecutieve en van de Waalse Gewestexecutieve, de zaak verdaagd tot 27 november 1985.

Ter terechtzitting van 27 november 1985 zijn verschenen :

- Mr. S. MOUREAUX en Mr. P. LEGROS, advocaten bij de balie te Brussel Kunstlaan 19 ad, 1040 Brussel,

- Mr. V. THIRY, advocaat bij de balie te Luik, voor de Waalse Gewestexecutieve, avenue du Prince de Liège 7, 5100 Namen,

- Mr. P. VAN ORSHOVEN, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Executieve, Jozef II-sstraat 30, 1040 Brussel.

Op die zelfde terechtzitting hebben de rechters-verslaggevers ANDRE en DEBAEDTS respectievelijk in het Frans en in het Nederlands verslag uitgebracht.

De advocaten MOUREAUX, LEGROS, THIRY en VAN ORSHOVEN hebben vervolgens gepleit, de eerste drie in het Frans, de vierde in het Nederlands.

Het Hof heeft de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 52 en volgende betreffende het gebruik van de talen voor het Arbitragehof, van de organieke wet van 28 juni 1983.

III. In rechte

1. De Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap heeft het bestreden decreet op 19 juni 1973 goedgekeurd.

Het werd op 19 juli 1973 bekrachtigd en afgekondigd en op 6 september 1973 bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

2. Het aangevochten decreet regelt het gebruik van de talen in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers en voor de akten en bescheiden van de ondernemingen die door de wet en de verordeningen zijn voorgeschreven.

2.1. Luidens artikel 2 van het decreet is het Nederlands de te gebruiken taal voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

2.2. Ratione loci is het decreet toepasselijk in het Nederlandse taalgebied.

Het onderwerp van het decreet wordt volgens artikel 1, eerste lid, van het decreet, aan de hand van twee lokalisatiecriteria in het Nederlandse taalgebied gelokaliseerd : de ligging van de exploitatiezetel van de onderneming in dat gebied of de tewerkstelling van personeel in dat gebied.

2.3. Artikel 1, tweede lid, van het decreet houdt een aantal gelijkstellingen in met de begrippen "werknemers", "werkgevers" en "onderneming".

2.4. Volgens artikel 3 omvatten de "sociale betrekkingen" zowel de mondelinge als schriftelijke individuele en collectieve contacten tussen de werkgevers en de werknemers, die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling.

Artikel 4 geeft een aantal voorbeelden van betrekkingen die te beschouwen zijn als "sociale betrekkingen".

Luidens dit artikel omvatten "sociale betrekkingen" ook alle betrekkingen "tussen de werkgever en privaatrechtelijke of publiekrechtelijke instellingen die hun oorsprong vinden in de arbeidsverhouding".

2.5. Artikel 5 bepaalt dat "alle wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de werkgevers, alle boekhoudkundige documenten, alle documenten welke bestemd zijn voor hun personeel" in het Nederlands gesteld moeten worden. Het verplicht de werkgevers evenwel in een aantal gevallen bij de voor het personeel bestemde akten een vertaling te voegen in één of meer talen.

2.6. De artikelen 6 en 9 van het decreet handelen over de organen die belast zijn met het toezicht op de naleving van het decreet, alsmede over de bevoegdheden die hen daarbij toekomen.

2.7. De laatste titel van het decreet bepaalt sancties in geval van overtreding van de bepalingen van het decreet.

a. Artikel 10, eerste lid, bepaalt dat alle stukken en handelingen die in strijd zijn met de bepalingen van het decreet, nietig zijn. De nietigheid wordt ambtshalve door de rechter vastgesteld. De rechter beveelt ambtshalve de vervanging van het betrokken stuk.

Het vierde lid bepaalt dat de opheffing van de nietigheid eerst uitwerking heeft vanaf de dag van de indiening van de vervangende stukken bij de griffie van de arbeidsrechtbank.

Het vijfde lid bepaalt dat de nietigverklaring geen nadeel kan berokkenen aan de werknemer en de rechten van derden onverminderd laat. De werkgever is luidens dit onderdeel van voormeld artikel aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn nietige stukken of handelingen ten nadele van de werknemer of van derden.

b. Artikel 11 bepaalt onder welke voorwaarden een administratieve geldboete kan worden opgelegd aan de werkgever die zich schuldig maakt aan een overtreding van het decreet.

c. De artikelen 12 en 13 bepalen de straffen die aan de werkgever kunnen worden opgelegd : het gaat om gevangenisstraffen van acht dagen tot één maand en om geldboetes van 26 tot 500

frank.

Artikel 14 bepaalt dat de werkgever burgerlijk aansprakelijk is voor de betaling van de geldboeten waartoe zijn aangestelden of lasthebbers worden veroordeeld.

Artikel 15 bepaalt dat alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, uitgezonderd hoofdstuk V, maar met inbegrip van hoofdstuk VII en van art. 85, van toepassing zijn op de bij het decreet bepaalde misdrijven.

Artikel 16 handelt over de verjaring van de strafvordering wegens inbreuken op het decreet.

3.1. De Executieve van de Franse Gemeenschap is verzoekende partij.

De Vlaamse Executieve en de Waalse Gewestexecutieve, die respectievelijk op 3 oktober 1985 en 17 oktober 1985 een memorie hebben ingediend, zijn partij met toepassing van artikel 69 van de organieke wet van 28 juni 1983.

3.2. Geen van de in artikel 61 van de organieke wet van 28 juni 1983 vermelde partijen, die in het geding zijn voor de rechtscollages die bij het Hof een prejudiciële vraag over het decreet aanhangig hebben gemaakt, heeft een memorie ingediend.

Wat de ontvankelijkheid betreft

4.A. In haar memorie betwist de Vlaamse Executieve de ontvankelijkheid van het voor het Hof gebrachte beroep op grond van de niet-toepasselijkheid ten deze van artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983.

Volgens de Vlaamse Executieve zou geen nieuwe termijn van zes maanden voor het instellen van een beroep tot vernietiging van het bestreden decreet openstaan : artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 is niet van toepassing op zaken die zoals de onderhavige indertijd krachtens artikel 17 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State waren aanhangig gemaakt; immers, de omzetting van die zaak in een beroep tot vernietiging op grond van artikel 110 van de organieke wet heeft slechts gevolg wat de eigenlijke rechtsmacht van het Hof betreft, met uitsluiting van de toepassing van artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983.

4.B. De verzoekende partij heeft haar beroep ingesteld met toepassing van artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983. Naar luid van dat artikel, staat een nieuwe termijn van zes maanden open voor het instellen van een beroep tot vernietiging van een decreet wanneer een beroep is ingesteld tegen een norm die hetzelfde onderwerp heeft en die is vastgesteld door een andere wetgever dan die welke het decreet heeft aangenomen.

De zaak betreffende het decreet van 30 juni 1982 van de Raad van de Franse Gemeenschap is bij het Hof aanhangig gemaakt overeenkomstig artikel 110 van de organieke wet van 28 juni 1983. De termijn van zes maanden waarop de verzoekende partij steunt om beroep in te stellen, is ingegaan op 28 maart 1985. Op deze datum werd in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt dat de Vlaamse Executieve een beroep ingesteld had tegen het decreet van 30 juni 1982 van de Raad van de Franse Gemeenschap "inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de

sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en dokumenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen" (relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et de documents des entreprises imposés par la loi et des règlements).

Krachtens de artikelen 110 en 1, § 1, van de wet van 28 juni 1983 worden de vorderingen tot het bekomen van een regelingsarrest als bedoeld in de artikelen 17 en 37 (thans opgeheven) van de gecoördineerde wetten op de Raad van State omgezet in vorderingen tot vernietiging. Daardoor worden alle regels van het vernietigingscontentieux vastgesteld door de organieke wet van 28 juni 1983 met inbegrip van artikel 2, § 2, voor het Hof toepasselijk.

Aangezien de Executieve van de Franse Gemeenschap haar verzoekschrift op 10 september 1985 heeft ingediend, heeft ze de bij artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 gestelde termijn in acht genomen. De exceptie van onontvankelijkheid *ratione temporis* wordt dus niet aangehouden.

5.A. De Vlaamse Executieve betoogt in haar memorie dat artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 in de onderhavige zaak evenmin van toepassing is omdat het aangevochten decreet niet hetzelfde onderwerp heeft als dat van de Franse Gemeenschap waartegen de Vlaamse Executieve zelf een beroep heeft ingesteld. Alhoewel het voor de Vlaamse Executieve geen twijfel lijkt dat de twee decreten hetzelfde onderwerp hebben, vestigt ze er toch de aandacht op dat hun opschrift verschillend is en dat volgens de Executieve van de Franse Gemeenschap zelf het decreet van 30 juni 1982 de bescherming van de Franse taal regelt.

5.B. Het Hof is niet gebonden door de kwalificatie die de partijen aan een norm geven. Een onderzoek van het werkelijke onderwerp van het decreet van 19 juli 1973 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en van het decreet van 30 juni 1982 van de Raad van de Franse Gemeenschap wijst uit dat de twee decreten het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel in de zin van artikel 59 bis, § 3, 3^e, van de Grondwet regelen. De tweede exceptie van onontvankelijkheid opgeworpen door de Vlaamse Executieve uit hoofde van de ontoepasselijkheid van artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 wordt niet aangehouden.

6.A. Tenslotte vecht de Vlaamse Executieve de ontvankelijkheid van het beroep aan onder aanvoering dat het begrip "norm die hetzelfde onderwerp heeft" dient geïnterpreteerd te worden als "norm waartegen dezelfde bevoegdheidsoverschrijding wordt aangevoerd".

6.B. Die interpretatie door de Vlaamse Executieve van artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 gaat in zowel tegen de letter van die wet als tegen de geest van die bepaling. Artikel 2, § 2, van de organieke wet van 28 juni 1983 stelt als enige voorwaarde tot opening van een nieuwe termijn van zes maanden voor het instellen van een beroep tot vernietiging tegen een norm die sedert meer dan één jaar van kracht is, dat een beroep wordt ingesteld tegen een norm die hetzelfde onderwerp heeft. Voornoemd artikel vereist niet dat in het beroep dezelfde middelen van onbevoegdheid worden aangevoerd.

De derde exceptie van onontvankelijkheid die de Vlaamse Executieve opwerpt, wordt dus niet aangehouden.

Wat het onderwerp van het beroep betreft

7.A. De Vlaamse Executieve betoogt in haar memorie dat de middelen die de verzoekende partij aanvoert het onderwerp van het beroep beperken tot een gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 19 juli 1973 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap.

7.B. In haar verzoekschrift vraagt de Executieve van de Franse Gemeenschap aan het Hof te besluiten "dat er reden bestaat om het decreet van 19 juli 1973 (...) te vernietigen". Er is aldus bij het Hof een beroep tot gehele vernietiging van het bestreden decreet aanhangig gemaakt.

De omstandigheid dat volgens een van de partijen de in het verzoekschrift aangevoerde middelen slechts tot een gedeeltelijke vernietiging zouden kunnen leiden, brengt niet mee dat het onderwerp van het beroep, zoals dit geformuleerd is in het verzoekschrift, zou kunnen beperkt worden. Artikel 6, eerste lid, van de organieke wet van 28 juni 1983 bepaalt trouwens : "indien het beroep gegrond is, vernietigt het Arbitragehof de wet of het decreet geheel of ten dele".

Ten gronde

Over het eerste middel

8.A.1. Tot staving van haar beroep voert de Executieve van de Franse Gemeenschap als eerste middel aan dat het bestreden decreet artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet schendt.

a. Luidens artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet zijn de gemeenschapsraden niet bevoegd om het taalgebruik te regelen in de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. Het bestreden decreet is ongrondwettig voor zover het toepasselijk is in het gehele Nederlandse taalgebied met inbegrip van de bovenvermelde uitzonderingen.

b. Het bestreden decreet is bovendien in strijd met artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet voor zover het toepasselijk is op rechtspersonen en natuurlijke personen die een exploitatiezetel hebben in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, in het Franse taalgebied en in het Duitse taalgebied, in zoverre die personen personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen.

8.A.2.a. De Vlaamse Executieve betoogt betreffende het eerste middel vooreerst dat het toepassingsgebied van het bestreden decreet niet door het decreet zelf maar wel door artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet wordt bepaald. De in artikel 1 van het decreet opgenomen woorden "in het Nederlandse taalgebied" dienen te worden geïnterpreteerd in het licht van de beperkingen die aan de territoriale bevoegdheid van de gemeenschapsraden in voormeld grondwetsartikel zijn gesteld.

b. De Vlaamse Executieve is van oordeel dat de extra-territoriale werking van het toepassingscriterium "tewerkstelling van personeel in het Nederlandse taalgebied", nog niet betekent dat artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet zou zijn geschonden. Zelfs wanneer personen zich buiten het bevoegdheidsgebied van een wetgever bevinden, is een norm die is uitgevaardigd

door deze wetgever, toepasselijk indien ze binnen dit bevoegdheidsgebied de activiteit ontwikkelen welke door die norm wordt geregeld.

Het tweede toepassingscriterium dat in het decreet wordt gehanteerd vertoont een voldoende band met het gebied waarvoor de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap bevoegd was. Het probleem van de gemengde situaties - dit zijn toestanden die zich tegelijk voordoen binnen het bevoegdheidsgebied van verschillende wetgevers - kan niet worden opgelost door toepassingscriteria ongrondwettig te verklaren.

c. Tenslotte meent de Vlaamse Executieve dat het argument dat de grondwetgever voor een gesloten systeem van bevoegdheidsverdeling zou hebben gekozen veel van zijn waarde verliest nu de wetgever de mogelijkheid heeft geopend om conflicten zonder bevoegdheidsoverschrijding voor het Hof te brengen door middel van de prejudiciële procedure.

8.B. Het bestreden decreet heeft tot onderwerp de regeling van het gebruik der talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

Art. 59 bis, § 3, 3^o, van de Grondwet is de grondslag van de materiële bevoegdheid van de decretale wetgever ter zake.

Artikel 59 bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet bepaalt de decreten genomen bij toepassing van § 3, hebben kracht van wet, respectievelijk in het Nederlands taalgebied en in het Frans taalgebied, uitgezonderd wat betreft : de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat;...".

Deze grondwetsbepalingen hebben een exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling tot stand gebracht. Een zodanig stelsel veronderstelt dat het onderwerp van iedere regeling welke een gemeenschapswetgever uitvaardigt moet kunnen worden gelokaliseerd binnen het gebied waarvoor hij bevoegd is, zodat iedere concrete verhouding en situatie slechts door één enkele wetgever wordt geregeld.

8.B.1. Met inachtneming van de grondwettelijke bepalingen, kunnen de gemeenschapsraden het criterium of de criteria bepalen met toepassing waarvan het onderwerp van de door hen uitgevaardigde regeling, naar hun inzicht, gelokaliseerd is binnen hun bevoegdheidsgebied. De gekozen criteria zijn evenwel onderworpen aan de controle van het Hof, dat tot opdracht heeft erover te waken dat de gemeenschapsraden noch hun materiële noch hun territoriale bevoegdheid overschrijden.

Deze grondwettigheidstoetsing dient in de eerste plaats te gebeuren vanuit de bepalingen die de materiële bevoegdheid toewijzen en die de elementen bevatten op grond waarvan de geldigheid van die criteria kan worden beoordeeld; een inzicht in het onderwerp, de aard en eventueel het doel van de toegewezen materiële bevoegdheid is vereist om zich een gepast oordeel te vormen over de lokalisatie van het onderwerp van een met aanwending ervan uitgevaardigde regeling binnen het door de Grondwet toegewezen territoriale bevoegdheidsgebied.

Toegepast op het door het bestreden decreet geregelde onderwerp, houdt zulks in dat de bepalingen van § 3, 3^o, en van § 4, tweede lid, van artikel 59 bis van de Grondwet onlosmakelijk

met elkaar verbonden zijn bij de beoordeling van de grondwettigheid der lokalisatiecriteria die het decreet vaststelt.

Om aan het voorschrift van de Grondwet te beantwoorden moeten die criteria bij machte zijn zowel de plaats te situeren waar de sociale betrekkingen tussen de werkgever en zijn personeel hoofdzakelijk tot stand komen als die plaats uitsluitend binnen het territoriale bevoegdheidsgebied van de decreetgever te brengen.

8.B.2. Luidens artikel 1, eerste lid, van het bestreden decreet is het "van toepassing op de natuurlijke personen en rechtspersonen die een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen".

Dit artikel overschrijdt het territoriale bevoegdheidsgebied dat door de Grondwet aan de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (zo genoemd in 1973 - thans de Vlaamse Raad) is toegewezen, inzoverre daarin gesteld is dat het decreet toepasselijk is "in het Nederlandse taalgebied" zonder rekening te houden met de uitzonderingen bepaald in artikel 59 bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet.

Hetzelfde artikel geeft twee lokalisatiecriteria aan. Het staat aan het Hof na te gaan of de gemeenschapswetgever bij het vaststellen van die lokalisatiecriteria binnen de perken van zijn territoriale bevoegdheid is gebleven.

Beide criteria hebben een territoriale werking : zij zijn bij machte een lokalisatie in het bevoegdheidsgebied van de gemeenschapswetgever te verrichten. Evenwel, aangezien het criterium, plaats van tewerkstelling van het personeel, slechts één van de partijen bij de sociale betrekkingen binnen het bedoelde bevoegdheidsgebied lokaliseert t.w. het personeel en niet zoals grondwettelijk vereist, de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel" zelf, kan het de grondwettigheidstoets niet doorstaan.

Wat betreft het criterium "exploitatiezetel" liggen de zaken anders. Het is in de exploitatiezetel - iedere vestiging of centrum van activiteit met enige standvastigheid - waaraan het personeelslid gehecht is, dat de sociale contacten tussen de twee partijen in principe plaats hebben : daar worden doorgaans de opdrachten en instructies aan het personeelslid gegeven, worden hem alle mededelingen gedaan en wendt hij zich tot zijn werkgever. Zo opgevat, is dit criterium in overeenstemming met het grondwettelijk voorschrift inzake het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen.

Het criterium, plaats van de exploitatiezetel, beantwoordt ook aan het tweede luik van de toepasselijke materiële bevoegdheidsomschrijving zoals die is gegeven in art. 59 bis, § 3, 3° van de Grondwet, t.w. de regeling van het gebruik van de talen voor "de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen" : de bedoelde akten en bescheiden bevinden zich normaal in de exploitatiezetel of kunnen tenminste daar worden gesitueerd.

Dienvolgens stelt het Hof vast, dat het in artikel 1, eerste lid, van het bestreden decreet bepaalde lokalisatiecriterium, personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen, grondwettelijk niet verantwoord is, dat het aldaar bepaalde lokalisatiecriterium, een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben, grondwettelijk verantwoord is, behoudens de niet-inachtneming van de bij artikel 59 bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet bepaalde uitzonderingen bij de omschrijving van het territoriale bevoegdheidsgebied van de decretale wetgever.

Over het tweede middel

9.A.1. De Executieve van de Franse Gemeenschap voert tot staving van haar beroep als tweede middel aan dat het bestreden decreet artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet schendt.

In een eerste onderdeel betoogt de Executieve van de Franse Gemeenschap dat de artikelen 2, 5 en 10 van het bestreden decreet de materiële bevoegdheid toegekend bij artikel 59 bis, § 3, 3°, van de Grondwet te buiten gaat door op straffe van nietigheid uitsluitend het gebruik van het Nederlands op te leggen in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers en voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

Artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet dient immers geïnterpreteerd te worden in het licht van artikel 23 van de Grondwet. Dit artikel bepaalt dat het gebruik van de in België gesproken talen vrij is en dat het alleen kan worden geregeld voor de handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken.

9.A.2. De Vlaamse Executieve betwist dat argument en betoogt dat artikel 59bis, § 3, van de Grondwet artikel 23 van de Grondwet aanvult : zo heeft het de mogelijkheid om uitzonderingen te bepalen op het principe van de vrijheid van taalgebruik verruimd door de gemeenschapsraden toe te laten het taalgebruik in de sociale betrekkingen te regelen.

9.B. Door aan de Cultuurraden van de Cultuurgemeenschappen bevoegdheid toe te kennen om het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen te regelen, heeft artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet een uitzondering toegevoegd op het in artikel 23 van de Grondwet erkende beginsel van de vrijheid van taalgebruik.

De Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap regelde bijgevolg in beginsel een aangelegenheid waarvoor hij grondwettelijk bevoegd was toen hij op 19 juni 1973 het bestreden decreet aannam.

Het eerste onderdeel van het tweede middel is ongegrond.

10.A.1. In een tweede onderdeel betoogt de verzoekende partij dat de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap de materiële bevoegdheid die hem verleend was door artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet heeft overschreden.

a. Luidens artikel 3 van het decreet omvatten de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, zelfs mondelinge, contacten die slechts een indirect verband hebben met de tewerkstelling. Daardoor wordt het grondwettelijke begrip sociale betrekkingen miskend.

b. Artikel 4, § 3, van het decreet, beoogt "alle betrekkingen tussen de werkgevers en privaatrechtelijke of publiekrechtelijke instellingen die hun oorsprong vinden in de arbeidsverhouding", hetgeen ongrondwettig is daar in de Grondwet enkel sprake is van sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers.

c. Ten slotte schendt artikel 5 van het decreet artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet in zoverre het tevens van toepassing is op boekhoudkundige documenten die niet door de wet en de verordeningen zijn voorgeschreven.

10.A.2.a. De Vlaamse Executieve betoogt wat de eerste aangevoerde bevoegdheidsoverschrijding betreft, dat het bestreden decreet slechts toepasselijk is op de mondelinge contacten tussen werkgevers en werknemers voor zover deze verband houden met de arbeidsverhouding.

De Vlaamse Executieve is overigens van oordeel dat de grondwetgever alle betrekkingen die verband houden met de tewerkstelling, met inbegrip van de mondelinge betrekkingen, onder het begrip sociale betrekkingen heeft begrepen.

b. Wat artikel 4, § 3, van het bestreden decreet betreft, betoogt de Vlaamse Executieve dat de betrekkingen tussen de werkgever en de privaat- of publiekrechtelijke instellingen die hun oorsprong vinden in de arbeidsverhouding wel degelijk sociale betrekkingen zijn in de zin van artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet. Voor zover het Hof deze stelling niet zou delen, dient te worden opgemerkt dat het taalgebruik voor dergelijke betrekkingen kan geregeld worden op basis van artikel 59bis, § 3, 1°, van de Grondwet.

c. Tenslotte betwist de Vlaamse Executieve het argument van de verzoekende partij dat artikel 5 van het decreet van 19 juli 1973 artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet schendt in zoverre het van toepassing mocht zijn op de niet door de wet en de verordeningen voorgeschreven boekhoudkundige documenten : de laatste twee leden van dat artikel dienen als een precisering van het eerste lid ervan te worden opgevat.

10.B.1. Artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet heeft de gemeenschapsraden bevoegdheid toegekend om het taalgebruik te regelen voor "de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen".

a. Artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet geeft geen definitie van het begrip "sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel". Artikel 3 van het aangevochten decreet schendt artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet niet door te bepalen dat deze sociale betrekkingen de mondelinge contacten omvatten die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de arbeidsverhouding.

Het tweede onderdeel van het tweede middel is op dat punt ongegrond.

b. Artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet heeft de bevoegdheid tot het regelen van het taalgebruik in sociale betrekkingen beperkt tot de betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel. Betrekkingen tussen werkgevers en privaatrechtelijke en publiekrechtelijke instellingen zijn geen sociale betrekkingen in de zin van art. 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet.

Artikel 4, § 3, van het aangevochten decreet schendt dus artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet.

De bedoelde betrekkingen behoren evenmin tot de bestuurszaken in de zin van artikel 59bis, § 3, 1°, van de Grondwet.

Op dit punt is het tweede onderdeel van het tweede middel gegrond.

c. Artikel 59bis, § 3, 3°. van de Grondwet bepaalt dat de Raden het taalgebruik kunnen

regelen voor die akten en bescheiden van de ondernemingen, die door de wet en de verordeningen worden voorgeschreven.

Artikel 5 van het bestreden decreet schendt artikel 59bis, § 3, 3°, van de Grondwet in zoverre het toepasselijk is op boekhoudkundige documenten die niet door de wet of de verordeningen zijn voorgeschreven. Het tweede onderdeel van het tweede middel is in zoverre gegrond.

OM DIE REDENEN,

HET HOF

verklaart het op 10 september 1985 door de Executieve van de Franse Gemeenschap ingestelde beroep ontvankelijk;

zegt voor recht dat, overeenkomstig de bepalingen van het tweede lid van artikel 59bis, § 4, van de Grondwet, het decreet van 19 juli 1973 "tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet in de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen geen kracht van wet heeft dan binnen de grenzen aangegeven in het tweede lid van dit artikel;

besluit :

1. het voormelde decreet wordt vernietigd in zoverre het toepassingsgebied ervan, zoals het is omschreven in art. 1, omvat de gemeenten of groepen van gemeenten van het Nederlandse taalgebied, palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. bewoordingen vernietigd.
2. In artikel 1, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de volgende bewoordingen vernietigd : "of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen".
3. Artikel 4, § 3, van hetzelfde decreet wordt vernietigd.
4. In artikel 5, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de volgende bewoordingen vernietigd "alle boekhoudkundige documenten".

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits overeenkomstig artikel 55 van de organieke wet van 28 juni 1983, op de openbare terechtzitting van 30 januari 1986.

De griffier
H. VAN DER ZWALMEN

De voorzitter
Etienne GUTT